

Na osnovu članova 19. i 21. Statuta Saveta za štampu i članova 15. i 16. Poslovnika o radu Komisije za žalbe, Komisija za žalbe Saveta za štampu u sastavu: Nadežda Budimović, Zlatko Čobović, Jelena Petković, Tamara Skrozza, Filip Švarn, Jelka Jovanović, Rodoljub Šabić, Ana Martinoli, Olivera Milošević, Milena Vasić i Sanja Pavlović, na sednici održanoj 25. 1. 2024. godine, jednoglasno donosi

ODLUKU

Tekstom „OVO JE OSUMNJIČENI ZA UBISTVO BESKUĆNIKA U NOVOM SADU! Komšije otkrile jezive detalje: Tu se desila još jedna smrt (FOTO)“, objavljenim 20. novembra 2023. godine, portal „Kurir.rs“

1.prekršio je tačku 1 Odeljka IV (Odgovornost novinara), po kojoj se novinar mora suprotstaviti svima koji krše ljudska prava ili se zalažu za bilo koju vrstu diskriminacije, govor mržnje ili podsticanje nasilja,

2.prekršio je tačke 1 i 4 Odeljka V (Novinarska pažnja) o obavezi novinara da poslu pristupa sa dužnom profesionalnom pažnjom, kao i da mora biti svestan opasnosti od diskriminacije koju mogu da šire mediji i učiniće sve da izbegne diskriminaciju zasnovanu, između ostalog, na rasi, polu, starosti, seksualnom opredeljenju, jeziku, veri, političkom i drugom mišljenju, nacionalnom ili društvenom poretku.

3.prekršio je i tačku 2 Odeljka VII (Poštovanje privatnosti), po kojoj novinari i urednici naročito treba da izbegavaju spekulacije i prenošenje nedovoljno proverljivih stavova u izveštavanju o nesrećama i tragedijama u kojima ima stradalih ili su teško pogođeni materijalni i drugi interesi građana.

Nalaže se portalu „Kurir.rs“ da ovu odluku objave u roku od pet dana od dana dostavljanja odluke.

Odluka Komisije biće objavljena na sajtu Saveta za štampu (www.savetzastampu.rs) i dostupna javnosti.

OBRAZLOŽENJE

Udruženje A 11 – Inicijativa za ekonomska i socijalna prava podnela je žalbu na tekst kojim se izveštava o slučaju ubistva u Novom Sadu u novembru 2023. Tekstom je, kako su naveli u žalbi, „pokazan visok nivo nesenzibilnosti prema položaju osoba u situaciji beskućništva koji su akteri događaja koji se opisuje“. U žalbi se, između ostalog, navodi i da se tekstom podstiče diskriminacija i šire stereotipi, što je suprotno tački 1 poglavlja IV, kao i tački 4 poglavlja V i smernicama u okviru tih tačaka. Suprotno Kodeksu, po kome se socijalni status

Kraljice Natalije 28
11000 Beograd
tel: (011) 30 67 320
www.savetzastampu.rs

počinilaca ili žrtve navodi samo ako je to u direktnoj vezi sa vrstom i prirodom počinjenog dela, navedeno je više puta da su obojica beskućnici, iako zločin nema veze sa njihovim socijalnim statusom, a potenciranje te informacije dovodi do toga da se gradi narativ o tim ljudima kao o nekome ko se „zbog loših životnih navika odaje alkoholizmu“ što može dovesti i do ubistva. Tome dopinose i izjave komšija. Po mišljenju žalioca, prekršena je i tačka 2 poglavlja VII, koja kaže da se prilikom izveštavanja o tregedijama moraju izbegavati spekulacije i prenošenje nedovoljno proverljivih stavova. Takođe, naveli su da prekršaj Kodeksa predstavlja i upotreba kolokvijalnog termina beskućnik, jer to nije identitet, već socijalni status.

U odgovoru na žalbu Petar Jeremić, menadžer za etičke standarde WMG-a, izdavača „Kurira“, istakao je se da nisu prekršili nijednu odredbu Kodeksa, da je objavljena tačna proverena, objektivna i potpuna informacija, u skladu sa tačkom 1 Poglavlja I Kodeksa novinara Srbije. Naveo je da nije učinjena nikakva diskriminacija niti širenje stereotipa objavljivanjem informacije da su žrtva i počinilac beskućnici. Naprotiv, ta informacija, kao i izjave sagovornika veoma su bitne za potpuno razumevanje događaja. Što se tiče samog termina „beskućnik“, „mediji pišu jezikom koji mora da bude razumljiv širokom sloju čitalaca i koji je opšte prihvaćen i standardizovan, a beskućnik je, prema Rečniku srpskog jezika Matice srpske, Novi Sad 2011, ‘1. Onaj koji nema kuće, koji nema nikakve imovine, vrlo siromašan čovek, ubogi siromah. 2. Skitnica, propalica, probisvet.’ U tekstu je navedeno da su žrtva i počinilac beskućnici, i koje god od pomenutih značenja se tumači, tačno je da su bez kuće, i da su siromašni, ali i da je počinilac probisvet i propalica. Navedeni termin se nikako ne odnosi na sve beskućnike, već isključivo na žrtvu i počinilca, čiji je identitet zaštićen“, naglašava se u odgovoru na žalbu.

Komisija za žalbe ukazuje na to da novinari, kada pišu o posebno osetljivim grupama, treba da uključe i ono „dodatno dugme“ koje nazivamo posebnom osetljivošću ili dužnom pažnjom kako nam se ne bi potkrale nenamere stereotipne slike ili lične predrasude i sagovornika i novinara. Po mišljenju članova Komisije, to nedostaje tekstu na koji se žalba odnosi.

Više od polovine teksta bavi se, što kroz izjave komšija, što kroz nezvanična saznanja, objašnjenjima zašto se osumnjičeni, za koga je u jednom trenutku rečeno da je o tome pričao i na televiziji, odlučio da „napusti normalan život“, zatim spekulacijama o njegovom životu i porodičnim prilikama, time da su i žrtva i počinilac stalno „bili pod dejstvom aklohola“, da se u toj kući inače okupljaju beskućnici, da je neko ranije tu izvršio samoubistvo, što sve nije značajno za razumevanje zločina, već za podržavanje stereotipa o beskućnicima kao neodgovornim, potencijalno opasnim osobama, sklonim alkoholu, svađama, pa i ubistvu. Kroz te stereotipe se, zapravo spekuliše i o motivima zločina.

Komisija smatra da su tekstom prekršeni član 1 poglavlja IV, odnosno smernica ovog člana koja kaže da je novinarska profesija nespojiva sa širenjem bilo koje vrste stereotipa, kao i da predrasude koje novinari privatno imaju ne smeju biti objavljene ni otvoreno ni prikriveno, zatim članovi 1 i 4 poglavlja V koji govore o dužnoj novinarskoj pažnji i tome da novinar

mora biti svestan opasnosti od diskriminacije koju mogu da šire mediji. U okviru tačke 4 postoji smernica koja propisuje da se pripadnost određenoj grupi, odnosno društveno poreklo navodi samo ukoliko je taj podatak neophodan za puno razumevanje konteksta događaja o kojem se izveštava, što, po oceni Komisije, ovoga puta nije bio slučaj.

Članovi Komisije ukazuju na to da je širenje stereotipa neprihvatljivo i opasno, čak i kada iza toga ne stoji namera i podseća novinare i urednike da sa više pažnje izveštavaju o ovakvim slučajevima.

Komisija, takođe, smatra i da je način izveštavanja o teškim krivičnim delima i nasilju u našim medijima inače problematičan, bez obzira na to o kome izveštavaju, pa je i u ovom slučaju, po oceni Komisije, prekršena tačka 2 poglavlja VII koja predviđa da novinari moraju da izbegavaju spekulacije u izveštajima o nesrećama i tragedijama u kojima ima stradalih. Komisija posebno skreće pažnju medijima da komšije i prolaznici nisu relevantni svedoci, niti sagovornici i da njihove izjave ne doprinose boljem razumevanju događaja, a mogu ozbiljno ugroziti privatnost ljudi o kojima se piše i doprineti širenju predrasuda.

Kada je reč o korišćenju termina beskućnik, Komisija veruje da sama upotreba tog termina ne predstavlja prekršaj Kodeksa, da nije uvredljiv i da ne prejudicira ništa.

Beograd, 25.1.2024.

Predsedavajuća

Nadežda Budimović